

Encís i misteri de les peces ocultes

Els museus conserven objectes interessants i de gran vàlua que no poden exposar-se per falta d'espai

Vitralls dissenyats per Rafael Masó, un fusell de l'exèrcit napoleònic, un sac de gemecs que atrau l'interès d'investigadors de diversos països, llances i collarets de l'Amazònia i fins i tot un retrat de Franco. Són només alguns exemples de peces de museu que no estan a l'abast del públic per falta d'espai o perquè no encaixen amb les col·leccions exposades ni amb la temàtica de les sales visitables. Vuit museus gironins, un per comarca, ens expliquen què conserven a les sales de reserva i als magatzems.

MUSEU ETNOGRÀFIC DE RIPOLL

>> *Unes quantes caixes que contenen nius al magatzem del Museu Etnogràfic de Ripoll.*

JOSEP PASTELLS > TEXT

La majoria dels museus, i els gironins no en són cap excepció, amaguen més del que mostren. Tenen un fons molt més ampli que el que poden exposar i han de desar ocultes, sovint a les tenebres, peces que per la seva vàlua i interès mereixrien estar a la vista del públic. De vegades, algunes surten a la llum per formar part d'exposicions temporals, però el més habitual és que romanguin a les sales de reserva i als magatzems. En els casos més afortunats, el fons del museu es pot consultar per Internet, consulta que permet conèixer aquests objectes plens d'encant i misteri.

«Només 1.080 dels 21.399 objectes que formen part de les nostres col·leccions estan exposats», informa Georgina Gratacós, conservadora del **Museu Darder de Banyoles**. Molts d'aquests objectes, espe-

cialment col·leccions de geologia o malacologia (mol·luscs), no tenen cabuda a l'exposició permanent i d'altres no tenen res a veure amb la temàtica del museu. «És el cas d'armes, instruments musicals o una petita col·lecció de peces precolombines», detalla Gratacós. Tant els objectes exposats com els de les sales de reserva són fotografiats i tenen una fitxa que incorpora totes les dades de què es disposa i que especifica on es troben en cada moment (sala, vitrina o lleixa, número de caps o calaix...). Les peces es conserven en les millors condicions possibles de llum, humitat relativa i temperatura. «Si tenen component orgànic les revisem periòdicament per evitar infeccions o degradacions provocades per fongs o insectes. Això és el que fem amb els objectes de les sales de reserva: cuidar-los», resumeix la conservadora del Darder.

«Només 1.080 dels 21.399 objectes de les nostres col·leccions estan exposats», afirma Georgina Gratacós, conservadora del Darder

MUSEU ETNOGRÀFIC DE RIPOLL

L'objectiu és tenir-los disponibles per a exposicions temporals i per als investigadors que ho sol·licitin. «És el cas, per exemple, d'un sac de gemecs que han estudiat, mesurat i dibuixat diversos investigadors catalans i de l'estranger. Aquest instrument musical ja ha estat en diferents exposicions», comenta Gratacós.

No és res atípic. Al **Museu Cerdà de Puigcerdà**, dirigit per Oriol Mercadal, algunes de les peces que es conserven a les tres sales de reserva (una d'arqueologia i dues d'etnologia, història i art) participen en exposicions temporals pròpies o alienes i en tallers destinats als escolars, a més de ser objecte de visites relacionades amb crèdits de síntesi o treballs de recerca. «Determinades peces o fons són emprats pels investigadors com a objectes d'estudi», apunta Mercadal. D'algunes de les més rellevants se n'han fet préstecs temporals a la Generalitat i a museus i centres d'interpretació. Fins i tot els han demanat rèpliques dels objectes. Actualment, el **Museu d'Història dels Jueus** exposa a Girona cò-

pies d'un segell jueu per marcar el pa àzim i un fragment de llàntia de Hanukà localitzats durant les excavacions del call de Puigcerdà. Les sales de reserva del Museu Cerdà contenen tantes peces interessants que el director, incapaç d'esmentar-ne només dues o tres, inicia una enumeració que permet copsar la varietat i qualitat del material: anapaïtes (mineral extremadament rar), un ullal de mastodont, una cadena d'or romana, una lauda funerària gòtica, una moneda de cinc rals d'argent de la Guerra dels Segadors, un fusell de l'exèrcit imperial napoleònic, un trineu de gossos de neu de finals del segle XIX, un retrat del coronel Andreu Molera, defensor de Puigcerdà durant les guerres carlines... L'inventari és molt més extens, però no pas més vast i heterogeni que el de la sala de reserva del **Museu de la Pesca de Palamós**, fundat l'any 1920 per un grup d'amants de l'art i la cultura. «Aquesta sala custodia elements que ens parlen d'allò que provocava curiositat en els palamosins de principis del segle XX», diu Núria Teno, de l'àrea de Conservació del mu-

>> *Una mostra de la col·lecció de teixit del Museu Etnogràfic de Ripoll, que es conserva als magatzems.*

Un ullal de mastodont, una cadena d'or romana i una moneda de cinc rals d'argent de la Guerra dels Segadors, entre les peces ocultes del Museu Cerdà

MUSEU ETNOGRÀFIC DE RIPOLL

>> *Detall d'un dels nius que es conserva als magatzems del Museu Etnogràfic de Ripoll.*

seu. De fet, s'hi conserva el fons heretat del Cau de la Costa Brava, amb peces que durant molts anys van fer somiar grans i petits. De l'Amazònia, vestits, llances i collarets fets de dents d'animal; del poblat ibèric de Castell, pondus, fusaioles i petits bols de ceràmica. Del mar, restes d'àmfores i porrons perduts per alguna embarcació de pesca. «Estudiem i conservem el fons ric i variat fruit d'aquella iniciativa aviat centenària», assenyala Teno.

AJUNTAMENT DE GIRONA. CRODI [MANEL LLADÓ ALIU]

>> *El tarlà al Museu d'Història de Girona.*

Un recurs indispensable

Els magatzems arqueològics del **Museu d'Empúries** guarden objectes recuperats al llarg de més d'un segle d'excavacions sistemàtiques. Els actuals espais de reserva, inaugurats fa nou anys, permeten reordenar i conservar en millors condicions un patrimoni format majoritàriament per objectes de terrissa o pedra trobats a les ciutats grega o romana o als cementiris i jaciments de l'entorn. Pere Castanyer, arqueòleg conservador del museu, destaca les peces que formaven el parament de la llar (gerres, plats, gots, estris per cuinar, llànties...) i les destinades al transport i l'emmagatzematge d'aliments: àmfores per a vi, oli o salaons. També hi ha una gran col·lecció de peces de bronze emprades per a l'abillament personal. A més, s'hi guarden objectes de pedra i de marbre, com ara fragments escultòrics, inscripcions funeràries i honorífiques, capitells o bases de columna. «Tenim capacitat per agrupar tota la col·lecció d'Empúries i per assegurar les recerques dels propers anys», assegura Castanyer. Segons ell, els magatzems arqueològics «són la base per a la renovació constant del discurs de l'exposició permanent, alhora que una font per a les exposicions temporals, ja siguin de producció pròpia o forana. També són un recurs indispensable en l'estudi i la formació de nous investigadors», afegeix.

Sovint, les sales de reserva són una prolongació de les sales d'exposició. És el cas del **Museu Etnogràfic de Ripoll**, que té dos magatzems a l'interior i dos d'externs batejats amb el nom de les places on s'emplacen (Oliba i Arnulf). «Als magatzems hi podem trobar objectes de tot tipus», afirma Roser Vilardell, directora del museu. «Alguns són exemplars com els que exposem al públic, però d'altres són petits tresors amagats ja sigui per la falta d'espai o perquè per la seva temàtica no encaixen a l'exposició permanent», subratlla. En demanar-li que destaquí algun objecte dels magatzems, respon: «És quasi més difícil que escollir-ne un dels que hi ha a les vitrines». Amb tot, acaba mencionant «la important col·lecció de teixit i la col·lecció de nius que tanta gent recorda haver vist a l'antic museu».

Creació d'un circuit expositiu

«Hi ha objectes molt interessants, i de gran vàlua, no pas només econòmica, que formen part de la nostra col·lecció i que malaurada-

«Hi ha objectes molt valuosos que no poden ser exposats per manca d'un espai adequat», admet Sílvia Planas, directora del Museu d'Història de Girona

ment no poden ser exposats per manca d'un espai adequat on poder-los posar a l'abast del públic», admet Sílvia Planas, directora del **Museu d'Història de Girona**. El museu se situa en un antic convent de caputxins que, després d'haver sigut institut, ha conservat les estructures intactes. «Això li atorga un encant especial, però també dificulta la implementació del relat a través de l'exposició d'objectes i peces concretes», lamenta Planas. D'entre les peces que no tenen exposades i que li agradaria mostrar en permanència al públic, esmenta «la preciosa col·lecció de vitralls dissenyats per Rafael Masó, una col·lecció de peces de ceràmica d'ús quotidià dels segles XIV i X, la magnífica col·lecció d'aparells de ràdio cedida per Jaume Pol o alguns elements d'instrumental mèdic i ginecològic dels segles XIX i XX». Per posar a l'abast del públic aquestes col·leccions, el Museu d'Història les mostra en exposicions temporals de llarga durada (cas dels vitralls de Masó). «També hem projectat un circuit expositiu que permet exhibir alguna de les peces, que són substituïdes regularment per d'altres de la mateixa col·lecció. Així, en un moment o altre, totes estan exposades i a disposició de la ciutadania», explica Planas.

De vegades, el nom dels museus enganya. És el cas del **Museu del Mar de Lloret**, que conserva en el seu fons una gran quantitat de peces arqueològiques. «Provenen dels jaciments ibèrics de Montbarbat, Puig de Castellet i Turó Rodó, del castell de Sant Joan i d'una bòbila romana, a part d'altres excavacions d'urgència que hem fet en punts dispersos del municipi», informa Anna Fuentes, directora de Patrimoni Cultural de l'Ajuntament de Lloret. Les àmfores romanes extretes de la costa i una important col·lecció de maquetes de vaixells i estris de pesca ja tenen un aire més marítim, però al fons del museu també hi ha objectes domèstics, baguls, baranes de forja, llandes de cases, rajoles, terrissa, pintures dels darrers 50 anys («Eren de pintors que exposaven als baixos de l'Ajuntament, i se'ls feia que donessin una obra a canvi de llogar-los la sala», aclareix Fuentes) i fins i tot un retrat de Franco. «L'hem descobert fa poc temps. Quan en vam desmuntar el revers, estava tapat amb paper de diari, un cartell de la República que ara estem restaurant», comenta la directora de Patrimoni Cultural.

MUSEU DEL MAR DE LLORET

«Les peces dels magatzems s'usen com a recurs per a les exposicions temporals. Els darrers anys s'han exposat més de 200 peces que es troben a les reserves», diu Xevi Roura, tècnic dels **museus d'Olot**. Els tres museus (de la Garrotxa, dels Volcans i dels Sants) comparteixen amb la Casa Museu Can Trincheria dos espais de reserva que compten amb una sala de restauració i espai per a material inorgànic (s'hi guarda, per exemple, la col·lecció d'imatgeria del Museu dels Sants), pintures, retaules i altres elements de caire més bidimensional, dibuixos classificats per mides i material orgànic: talles de fusta, peces de roba, armes o material etnogràfic.

>> *Un retrat de Franco que van descobrir per casualitat al Museu del Mar de Lloret.*

Josep Pastells és periodista.

«Els magatzems permeten renovar l'exposició permanent i alimentar les exposicions temporals», diu Pere Castanyer, arqueòleg del Museu d'Empúries